

STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG

Swalmerstraat 52 - Postbus 470 - 6040 AL Roermond - Tel. 0475-386888

NIEUWSBRIEF NR. 19

JULI 2001

Gekomen was de lieve mei.

Volgens de kerkelijke kalender wordt op de eerste dag van mei het feest gevierd van de h. Jozef, de arbeider. Paus Pius XII nam in 1955 het initiatief daartoe. Op deze manier wilde hij de waarde benadrukken van onze bijdrage aan de uitbouw van de schepping. De keus van juist deze datum was niet toevallig. Landen en maatschappelijke groeperingen met een uitgesproken links karakter vierden al jaren op 1 mei hun Dag van de Arbeid. Zoals vaker gebeurde in de geschiedenis, nam de paus het idee over, om er vervolgens een christelijke oriëntatie aan te geven. Daarbij gebeurde er iets onverwachts. Traditioneel is mei immers de Mariamaand in het voorjaar. Het feest ter ere van st Jozef doorbrak nu het al te eenzijdige karakter van de Mariaverering. Je moet haar ook niet losmaken van het gezin waartoe zij behoort.

Onze vele grote en kleine Mariakapellen stonden ook dit keer in het teken van de meimaand. Zoals elk jaar gingen wij op de vooravond naar Thorn. Sinds mensenheugenis wordt bij de Kapel onder de Linden de meimaand op een bijzondere wijze ingezet. De beide harmoniën, die het Witte Stadje rijk is, sturen daarvoor een afvaardiging uit hun midden. Vlak voor middernacht komen de eerste muzikanten binnen. Ze zijn niet in uniform. Er worden ook geen Marialiederen gespeeld. Staande voor het altaar brengen zij de Lieve Vrouwe een serenade, zoals ze dat ook doen voor andere feestelingen in de gemeenschap. Zij worden afgelost door de tweede groep, die eveneens een eigen invulling geeft aan de serenade. Daarna gaat iedereen weer op huis aan. Het is aan de gemeenschap van Thorn er zorg voor te dragen dat deze aubade aan Maria in zijn oorspronkelijke vorm behouden blijft.

Op de avond van de eerste mei waren wij in Schaesberg. Rond de Leenhofkapel werd in de openlucht Eucharistie gevierd, waarbij mgr Fr. Wiertz voorging. Na afloop bood pastoor N. van Hout de bisschop het eerste exemplaar aan van 'Bidden met de voeten'. Een boekje met gebeden, gedichten, een overweging en gedachten over de natuur. Het is bedoeld om te gebruiken op een tocht langs kruisen en kapellen. Toch gaat het vooral over de wegkruisen. Er wordt heel in het kort iets verteld over de historie. Onze Stichting was gevraagd om een bijdrage over de achtergronden van teksten. Er staan goed

gekozen kleurenfoto's in het boekje en een overzicht van enkele bestaande wandel- en fietsroutes. Het is uitgegeven door de Dienst voor Liturgie en Kerk- muziek van het Bisdome.

Roermond kent zijn jaarlijkse voettocht naar O.L.Vrouw in 't Zand. Voor de 250e keer trok deze stadsprocessie vanuit het centrum. Traditiegetrouw waren onder de deelnemers ook drie buurtverenigingen. Ieder met de eigen putkaars, zoals deze genoemd wordt. De leden van 'De Bondj' droegen de stadskarsen mee. Bij de kapel, zegende de bisschop deze karsen. Zo sluit het aan op een oud gebruik.

Bidden met de voeten. Dat roept zonder twijfel herinneringen op aan een bijzondere tocht in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Vanuit Rome kreeg de toenmalige bisschop, Mgr G. Lemmens, het verzoek zijn bisdom voor te bereiden op het Heilig Jaar 1950. Aansluitend op wat elders gebeurt, kiest hij voor een voettocht met het beeld van de Sterre der Zee uit Maastricht. De tocht groeit uit tot een bidweg van 2000 km door heel Limburg. Tot het Maria Jaar 1954 worden telkens, in de maanden mei tot oktober, enkele dekenaten bezocht. Op zondag 17 juli 1955 heeft te Maastricht de plechtige afsluiting plaats. Momenteel wordt nagegaan of het mogelijk is in een speciale tentoonstelling nog eens stil te staan bij deze tocht. Om te zien welke invloed er uitging op de Mariadevotie, ook in onze kleine en grotere kapellen. Om de aandacht te vestigen op de tastbare sporen die op meerdere plaatsen nog aan deze tocht herinneren. Om na te gaan hoe de verering van de Sterre der Zee ook buiten Limburg bekend werd. In de Euregio en elders. Het antwoord op dergelijke vragen kan helpen de geschiedenis van de volksvroomheid beter te begrijpen. Is er meer zicht op de mogelijkheid van zo'n tentoonstelling, dan komen wij daar zeker op terug.

dr G.C.M. Egeltje scj, voorzitter.

Samen in 'De Hoop'.

Op 9 februari troffen een vijftal organisaties elkaar te Diemen voor een bijzondere bijeenkomst. Ze waren actief op zo verschillende gebieden als monumentenzorg, milieu, natuur of cultureel erfgoed. Op uitnodi-

ging van Ford Nederland b.v. waren ook wij naar de voormalige schuilkerk 'De Hoop' gekomen. Daar zou ieder een project presenteren, dat was aange-meld voor het Conservation and Environmental Grants Programme. In het kader van dit program-ma worden sinds 1983 jaarlijks enkele stimulerings-prijzen toegekend. Alleen al in ons land waren er dit keer 74 inzendingen ter beoordeling aan de jury voorgelegd. Voorafgaande aan de uitreiking van de prijzen kreeg elk van de vijf genomineerden de gelegenheid het eigen project nader toe te lichten.

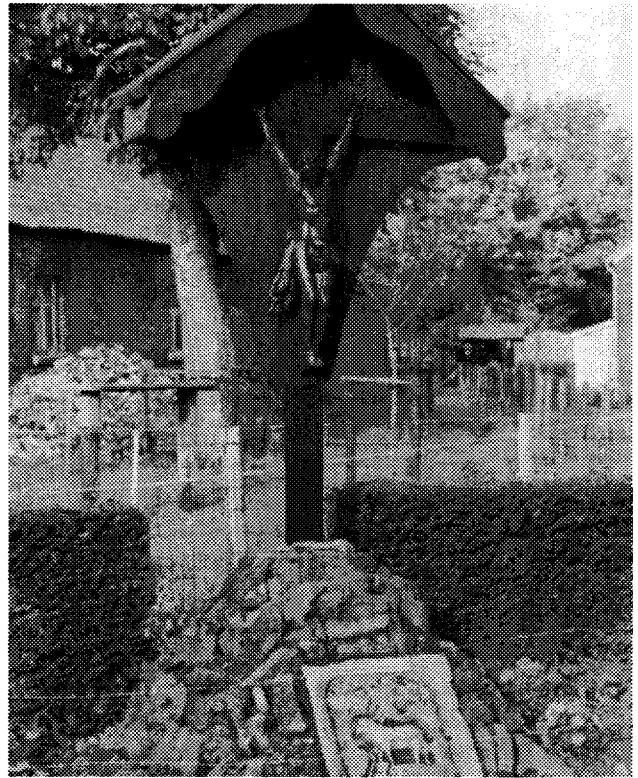
Met belangstelling luisterden wij naar elkaars ver-halen. Wij hoorden over het Groningse project 'Kerken in het Groen'. Een kerkerreinenwacht ondersteunt de eigenaren van kerkhoven bij het onderhoud en beheer van de terreinen en grafmo-numenten.

Met het oog op de bescherming van vleermuizen kent elke gemeente in Limburg een speciaal meld-punt. Daar kan ieder terecht die te maken kreeg met deze zoogdiertjes. De situatie wordt dan ter plaatse opgenomen, waarbij men aangeeft hoe verder te handelen.

De provincie Flevoland is nog volop in ontwikke-ling. Een groep vrijwilligers richt zich daarbij op het vergroten van het leefgebied voor de ringslang en het verbeteren van de broedgelegenheid.

In Dongen trekt de Heemkundekring zich het lot aan van drie kerken, die door sloop worden bedreigd. Zij vertegenwoordigen de plaatselijke ker-kelijke bouwkunst in de 20e eeuw. De bevolking werd gemobiliseerd en samen zoekt men naar pas-sende, nieuwe bestemmingen.

Onze Stichting had de Inventarisatie-2000 als pro-ject aangemeld. Het waarom van deze keuze moes-ten wij duidelijk maken. Daarom werd eerst stilge-staan bij de historie van de monumentjes van vroomheid in Limburg. Daarbij werd ook gewezen op het wetenschappelijk onderzoek, dat internatio-naal pas vrij laat op gang kwam. Bij ons verscheen in 1929 de eerste vergelijkende studie, geschreven door Ad Welters. In de na- oorlogse jaren groeide de aandacht voor de heemkunde. Mede als gevolg daarvan kwam in 1954 onze Stichting tot stand. Mgr. G. Lemmens, vertrouwde daaraan de zorg toe voor alle wegkruisen en kapellen in zijn bisdom. Vrij kort na de oprichting volgde er een uitgebreide inventarisatie. Die was nodig om het archief aan te vullen, waarvoor heemkundigen de basis hadden gelegd. Sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw is er veel gebeurd. Kruisen en kapellen verdwenen wanneer de plaatselijke situatie veranderde, en nie-mand de moeite nam er een nieuwe plek voor te zoeken. Ze raakten in verval, werden afgebroken of zijn verplaatst. Er kwamen ook nieuwe bij. Het begin van dit millennium leek ons een goed moment om het huidige bestand vast te leggen. Voor het eerst worden ook de beelden op de pleinen of langs de openbare weg bij het onderzoek betrokken.

Kruis te Leeuwen Schilbergweg-Borgeind

Uiteraard kwam de eindfase nog ter sprake. Het is immers de bedoeling om de gegevens, die de inven-tarisatie-2000 oplevert, te gebruiken voor enkele korte studies. Indien mogelijk worden deze tenslot-te gebundeld, samen met de ingekomen gegevens. Dat vraagt uiteraard wel om enige financiële arm-slag. Al was het maar om de onkosten te vergoeden die medewerkers ter plaatse moesten maken. De Stichting heeft echter geen eigen kapitaal, en is daarom voor haar werk aangewezen op subsidies en donaties.

Na een korte pauze deelde de jury mede dat aan ons de tweede prijs was toegekend. Daaraan is een bedrag van f 7.500,- verbonden, een oorkonde en een beeldje. De jury voelde zich aangesproken door onze aandacht voor kruisen en kapellen als kwets-bare, beeldbepalende elementen in het landschap. Bij de inventarisatie worden die gezien als uitingen van volksvroomheid, maar tegelijk wordt gekeken naar de cultuurhistorische achtergronden per regio. Naast het eigene zijn in Limburg ook invloeden van elders te herkennen. Het juryrapport spreekt daarom waardering uit voor de contacten die er zijn gelegd met organisaties in de Euregio. Terecht wordt in het rapport de samenwerking vermeld met plaatselijke of regionale Stichtingen en Werkgroepen. Want, naast particulieren, zetten zij zich sinds jaar en dag in voor behoud en beheer van de monumentjes van vroomheid in Limburg.

G.C.M. Egelie scj.

MEDEDELINGEN

- Wij ontvingen het jaarverslag van Wegkruisen en Kapellen van het IVN afdeling Eys over het jaar 2000 Uit de inhoud o.a.: Aanbrengen van kransen op Goede Vrijdag op alle kruisen; vermelding van deelname aan de grote inventarisatie van de Stichting kruisen en kapellen in Limburg; plaatsing van een hagelkruis bij de wijngaard Pelzer .
- Ook van de Stichting tot behoud en beheer van Veldkapellen en Wegkruisen Arcen/ Velden kregen wij het (financiële) jaarverslag over 2000.
- De heer en mevrouw Brader-Biermans te Thorn hebben op hun terrein aan de Kessenicherweg 2 een "Kapel van St.Jacobus" gebouwd. De inzegening door pastoor-deken Dr. P.Hamans plaats had op "de laatste dag van het jaar Onzes Heren 2000". Het kapelletje, geheel in de "stijl van Thorn", ligt aan de route naar Santiago de Compostela .
- De secretaris van de Stichting kruisen en kapellen in het Land van Echt, de heer H.Maessen, werd op Koninginnedag 2001 benoemd tot lid van de Orde van Oranje Nassau. Van harte proficiat!
- Via de Afdeling Bouwzaken van het bisdom 's-Hertogenbosch ontvingen wij informatie met prijsopgave en afbeeldingen van de firma Atelier Haenecour, Groot-Bijgaardenstraat 483, B 1082 Brussel. Tel: 0032.2.468.37.44. Fax: 0032.2.468.25.51. Zij gieten beelden in steen achtig materiaal of polyester
- De "Gemeentegids Nuth 2001" bevat afbeeldingen van kruisen, kapellen en beelden uit de gemeente. Een mooi initiatief en een passende aankleding van de gids.
- Te St.Joost is het initiatief genomen tot heroprichting van de H.Theresiakapel, in de jaren twintig van de vorige eeuw gebouwd door Jean Albert Octave baron Barbou de Roosteren.
- Op 23 juni 2001 werd de gerestaureerde Ursulinenkapel op het terrein van het Landbouwhuis te Roermond, na restauratie door de Stichting RURA ingezegend door deken Mgr.Dr. Th.Willemsen.

ADRESWIJZIGINGEN

- 09 Grubbenvorst
adres wijzigen in: E.Dorsstraat 12, 5971 VG
Grubbenvorst
- 35 Sittard
adres wijzigen in: Hasselholtstraat 13, 6136 BL
Sittard
- 17 Belfeld-Beesel-Swalmen
Vervangen door: Werkgroep kruisen en Kapellen
Wittebergstraat 67, 5954 AK Beesel
- 12 Tegelen
adres wijzigen in: Spoorstraat 41, 5931 PS
Tegelen
- 36 A.Bindels
adres wijzigen in: Parc Imstenrade 94, 6418 PP
Heerlen
- 56 Margraten
adres wijzigen in: Groenerein 41, 6267 BK
Cadier en Keer
- 41 Brunssum
wordt: Heemkundevereniging Bron van Brunsham
Schubertstraat 6, 6444 BB Brunssum
- 30 Nederweert
adres wijzigen in: Staat 57, 6031 EL
Nederweert
- 59 Wittem
Wordt: Stg. Culturele Activiteiten
Buurtvereniging Heyenrath
Heyenratherweg 19, 6276 PD Heyenrath
- 43 Spaubeek
adres wijzigen in: Bergstraat 102, 6174 RV
Sweikhuizen
- Stein-Urmond wordt: Urmond/Berg a.d.Maas
vanaf nu één adres: Urmondse
Monumentenstichting
Raadhuisstraat 21, 6129 CA Urmond
- 36 Nieuwstadt
adres wijzigen in: Grachtstraat 21, 6118 AA
Nieuwstadt

INZEGENING VAN DE SINT JOSEPH-KAPEL IN DE BOEKEND

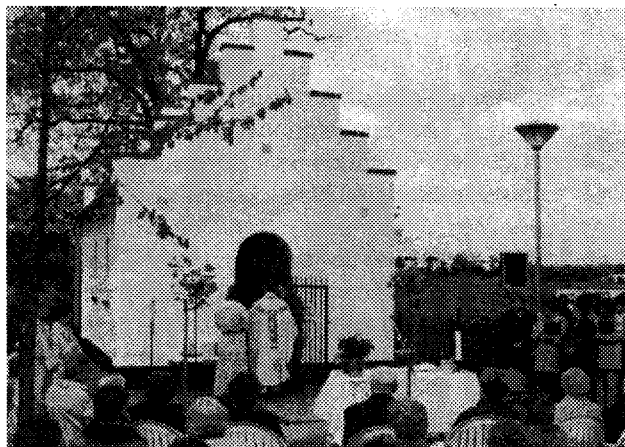
Toen de Venlose Stichting Veldkapellen en Wegkruisen in februari 1999 de Sint Josephkapel van de familie Lenders van Boekenderhof erfde, kon zij niet bevroeden dat diezelfde kapel er ruim twee jaar later zo magnifiek uit zou zien.

Dank zij financiële en materiële giften kon de broodnodige restauratie worden uitgevoerd. Maar vooral dank zij de onbaatzuchtige hulp van de vrijwilligers van Boekender Belang. Ruim 1400 uur hebben zij aan deze klus gewerkt. Het dak en de trapgevels werden waterdicht gemaakt; afvoergoten werden aangebracht; het stucwerk, zowel buiten als binnen, werd opnieuw behandeld en het benodigde schilderwerk werd uitgevoerd. Het vernielde glas-in-lood in de ramen en de deur werd op een schitterende manier vervangen, deze keer beschermd door gepantserd glas. Er kwam een prachtige nieuwe tegelvloer in de kapel en voor de voordeur werd een fraaie smeedijzeren poort geplaatst. De kapotte kerkbankjes werden vervangen door enkele bidstoelen en de beelden werden voorzien van een verantwoorde polychromie. De binnemuren werden versierd met fraaie motieven. Tenslotte kwam er elektrische verlichting, een omheining, bestrating en beplanting.

De mensen die dit allemaal hebben uitgevoerd mogen best wel eens in het zonnetje worden gezet. Hier volgen hun namen: Ton van de Hal, Marc Wolters, Ad Janssen, Frans van de Laar, Hans Hoeben, Jan van den Homberg, Toon Tacken, Ton Hermans, Huub Hendriks, Huub Grubben, Sjra Klerken, Harrie van de Loo, Wie Janssen, Huub Klaassen, Baer van Achten, Jeanne Amendt en Had Lenders.

Op zondag 6 mei 2001 was het vrij zonnig weer, maar er waaide een frisse wind. Die morgen was er om tien uur in het Blerickse kerkdorp de Boekend bij de werkelijk prachtig gerestaureerde kapel veel volk op de been. De kapel werd tijdens een plechtige H.Mis ingezegend. Het Boekender kerkkoor en de harmonie luisterden de dienst, die werd gecelebreerd door pastoor Haver, op. Deze betrok emeritus pastoor De Bruin heel toepasselijk bij de inzegening van de kapel.

Na afloop van de H.Mis droeg voorzitter Janssen-van Knippenbergh van Boekender Belang de kapel over aan de Stichting, die op 28 april j.l. haar zilveren bestaansfeest

vierde. Voorzitter Pans van de Stichting momoreerde aan dit jubileum en bedankte speciaal Frits Peeters, de enige nog in leven zijnde oprichter van de Stichting. Hij bedankte ook de vrijwilligers van Boekender Belang voor hun geweldige inzet en de gulle gevers van geld en goederen voor hun belangeloze giften. Vervolgens kreeg Had Lenders, die vanaf het begin de "kar had getrokken", het woord. Hij wees erop dat de gemeenschapszin in de Boekend nog steeds bestaat en dat men samen een prachtig karwei had geklaard. Daarna werden alle vrijwilligers stuk voor stuk gehuldigd en gingen alle aanwezigen aan de koffie met vlaai. De inwoners van Boekend en allen die op enigerlei wijze hebben meegewerkt aan deze restauratie, namens de Stichting van harte bedankt!

Jacq Grubben

DE MONUMENTENWACHT LIMBURG HELPT BEHOUDEN!

Met deze leus proberen wij duidelijk te maken dat wij eigenaren en beheerders helpen om hun monumentale objecten zo goed mogelijk in stand te houden.

Soort en omvang van het object is voor ons geen belemmering om u als abonnee te accepteren. Een kasteel, woonhuis, molen, kerk of boerderij. Van groot tot klein, van kathedraal tot wegkruis. Allemaal objecten die wij reeds sinds jaar en dag in ons bestand hebben.

Ieder object, hoe klein of complex ook, wordt door de Monumentenwacht bouwkundig geïnspecteerd. De bevindingen worden nauwkeurig weergegeven in een rapport voorzien van onderhoudsadviezen. Doel van onze inspecties is om al in een vroegtijdig stadium signalen af te geven over de noodzaak tot het plegen van onderhoud. Hierdoor kunt u als abonnee tijdig preventief onderhoud plegen. Met het plegen van goedkoop preventief onderhoud voorkomt u (gevolg)schade en derhalve ook vaak dure reparaties of restauraties.

Ook hier geldt "voorkomen is beter dan genezen" of anders "onderhoud gaat voor restauratie".

Kruisen en kapellen ogenschijnlijk zo klein en bescheiden, maar vaak in grote mate beeldbepalend en van cultuur-historisch belang voor hun omgeving. Juist vanwege die rol helpt monumentenwacht ook hier graag. Enig maatwerk is hier zeker op z'n plaats, zowel wat betreft het abonnement als de aard en de frequentie van de inspecties. Voor meer informatie over tarieven of voor vragen over clustering van inspectie van kapellen kunt u contact opnemen met de Monumentenwacht Limburg gevestigd in het Monumentenhuis Limburg aan Godswedersingel 83 te Roermond.

Postadres: Postbus 131, 6040 AC Roermond
tel: 0475-35.78.00 / fax: 0475-35.09.73 / e-mail:
mwl@monumentenhuis.nl